TMI KARI LEHTOLA
Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti

HOLLOLA · PÄÄTTÄJÄTIIVISTELMÄ

Päätös muuttui – laskelma jäi

Riippumaton selvitys Hollolan kyläalueiden palveluverkosta, elinvoimasta ja lapsivaikutuksista

Kari Lehtola, opetustoimen ylitarkastaja emeritus · 5.10.2026 · Toimeksiantaja: Herralan Martat ry

Mitä arvioitiin

Kantaako kunnanhallituksen 28.9.2026 lausunnoille lähettämä palvelusuunnitelma sen, mitä sillä aiotaan päättää Herralan, Nostavan, Pyhäniemen ja Hämeenkosken lasten palveluista? Arviointi perustuu kunnan omiin asiakirjoihin; jokaisen havainnon lähde ja näyttöaste on raportin todistustaulukossa. Selvityksen 13.9. ennakkohavaintojen yhdeksästä päättäjäkysymyksestä kahdeksaan ei ole vastattu 28.9. luonnoksessa.

KOKONAISARVIO

Lausuntoluonnos ei nykyisessä muodossaan ole riittävä perusta valtuuston päätökselle kyläalueiden palveluista. **Syy ei ole raha vaan menettely.** Valmistelun kerrokset eivät muodosta yhtenäistä päätösmallia: talouslaskelmat, vuoden 2016 rakennepäätös, uusi jatkuvuuskynnys, maankäyttö, lapsivaikutukset, pedagogiset perustelut ja varautuminen vetävät eri suuntiin.

Kuusi havaintoa, jotka päättäjän on tiedettävä

Keskeinen havainto	Mitä kunnan oma aineisto osoittaa
Suurin osa säästöstä ei tarvitse yhtään koulua → luku 3	Pohjaesityksen 995 000 eurosta 580 000 euroa (58 %) toteutuu yksikkörakenteesta riippumatta. Kyläyksiköistä päätettäessä vaakakupissa on enintään 415 000 euroa – noin kahdeksasosa kunnan omasta vuoden 2027 sopeuttamistarpeesta (3,4 M€).
Päätös muuttui – laskelma jäi → luku 4	Herralan lakkautuslaskelma on yhä kunnanhallituksen 28.9. päätöspykälän taulukossa. Sen 390 000 euron säästö on noin kaksinkertainen kunnan oman konsultin arvioon (192 500 €). Kunta kieltäytyi näyttämästä laskelmaa, jolla luku on saatu, ja on ilmoittanut, ettei mahdollisia virheitä enää korjata.
Hylätty vaihtoehto sai arvioinnin – valittu ei → luku 5	Vaikutusarviointi kuvaa Herralan lakkauttamisen hyödyt ”arvioituna vaihtoehtona”. Herralan jatkamisella ei ole omaa laskelmaa eikä vaikutusarviota.
Kunta pienensi koulut – nyt se mittaa niiden pienuutta → luku 6	40 oppilaan rajan alittavat vain koulut, jotka kunta muutti vuonna 2016 1–4-kouluiksi. 1–6-luvuilla yksikään kyläkoulu ei alittaisi rajaa vuosina 2025–2032. Nostavalla, kunnan pääkasvusuunnassa, raja alittuu ennen kuin kaavoitetun alueen ensimmäinenkään katu on rakennettu (2029).
Lapsen etu mainitaan kerran – ehtolauseessa → luku 7	53-sivuinen palvelusuunnitelma ei mainitse lapsen etua kertaakaan. Vaikutusarvioinnin johtopäätökset ovat ehdollisia, eikä ehtoja ole tarkistettu. Alakouluikäisten lasten omaa kuulemista ei ole järjestetty.
Kunnan oma valiokunta vaati samaa → luku 10	Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta edellytti 18.3.2026 yksimielisesti muun muassa talouslaskelmia, Orimattila–Kärkölä-tarkastelua ja lapsivaikutusten arviointia lasten näkemyksineen. Keskeiset niistä puuttuvat yhä.

Myös nämä jäivät arvioimatta

- **Yhdysluokkien laaturiskille ei esitetä näyttöä.** Väite yhdysluokkapedagogiikan rajasta on jännitteessä kunnan oman alkuluokkamallin kuvauksen kanssa, eikä ”oppimistulos” esiinny asiakirjoissa kertaakaan (luku 8).
- **Elinvoima ja varautuminen tunnistetaan, mutta niitä ei arvioida.** Kolmen kyläkoulun saleissa oli viikolla 39 yhteensä 43 iltavarausta (noin 62,5 h). Kunnan valmiussuunnitelma nimeää kiinteistön menetyksen ja väistökuljetukset riskeiksi – Kankaan koulun palo 10.8.2025 osoitti ne todellisiksi –, mutta yksikään vaikutusarvio ei käsittele varautumista (luku 9). Säästölaskelma mittaa myös vain menopuolen: vaikka Herralan lakkautuksen säästö olisi kunnan oman konsultin arvion suuruinen (192 500 €), se vastaisi selvityksen laskentamallilla alle kymmenen lapsiperheen vuotuista tuloarvoa (luku 9.7).

Mitä nyt pitää tehdä

PÄÄSUOSITUS

Herralan, Nostavan, Pyhäniemen ja Hämeenkosken koulut säilyvät palveluverkossa. Kyläalueiden varhaiskasvatuspalvelut jatkuvat; niiden tilaratkaisut voidaan toteuttaa erikseen lapsen edun, toiminnallisuuden ja kokonaistalouden perusteella. Palvelusuunnitelma hyväksytään vasta, kun kolme ehtoa täyttyy. Suositus ei vastusta talouden tasapainottamista: kyläratkaisut ovat taloudessa pieniä, mutta niiden vaikutukset lapsiin ja kyliin suuria ja arvioimatta. Ehdot ovat valmistelutyötä, eivät määrärahakysymyksiä.

	Kolme ehtoa ennen hyväksymistä
1	Herralan laskelma avataan tai poistetaan, ja Herralan jatkamisesta tehdään oma laskelma ja vaikutusarvio. 5.–6. luokkien vertailu korjataan pohjaesityksen mukaiseksi (noin 0,7 M€ / 2,0 M€, ei 1,1 M€ / 2,5 M€).
2	Absoluuttinen 40 oppilaan raja korvataan jatkuvuusarviolla, joka ottaa huomioon vuosiluokkarakenteen, trendin, kaavoitetun kasvun ja kunnan kokonaisnettovaikutuksen. Nostavan jatkuvuutta ei arvioida ennen kuin Kyyhkylä I:n vaikutus voidaan arvioida.
3	Lapsivaikutukset arvioidaan ja kuullaan ennen päätöstä: huoltajat koulukohtaisesti, kuten vuonna 2016, ja kyläkoulujen oppilaat ikätasoisin menetelmin. Pyhäniemen päiväkodin siirto toteutetaan, kun kunnan omat seitsemän edellytystä on dokumentoitu.

Valtuustokauden aikana

- **Jokaiselle kylälle oma elinvoimapolku** – Nostavalla koulu asemataajaman ensimmäisenä palveluna, Hämeenkoskella palvelukeskittymän suunnitelma.
- **Jäljitettävyys, varautuminen ja jälkiseuranta** – päätösluvuille lähde ja laskelma; varautuminen ja salien käyttö arvioihin; säästöjen toteuma valtuustolle 2 ja 4 vuoden kuluttua.

Perustelut ja lähteet: **Riippumaton selvitys Hollolan kyläalueiden palveluverkosta, elinvoimasta ja lapsivaikutuksista (5.10.2026).** Aineisto 30.9.2026 (viralliset asiakirjat 4.10.2026 asti); johtopäätökset tekijän riippumattomassa harkinnassa.

Sivistys ei kumarra – se perustelee.

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti · Tmi Kari Lehtola
kari.sivistys@gmail.com · www.karilehtola.fi · +358 50 357 2772 · Y-tunnus 3450623-7